

Menettelyohjeita vaikeuksissa olevien tilojen kohtaamisessa

MTK Pohjois-Savo, Voimaa arkeen -hankkeen projektipäällikkö Niina Suorsa

Helsinki 28.9.2017

Aluksi...

Kuva: Pixabay

Miten kukakin tänne päätyy ja miltä se
tuntuu?

Viljelijöiltä lainattua

- Tuntuu että rinnasta ottaa
- Minä en jaksa tätä enää, tästä ei voi selvitä
- Meiltä menee kaikki   -Meillä ei ole mitään toivoa
- Lapset saavat hävetä   -Kaikelta putosi pohja päivässä
- Vanhemmilta on lainattu ja vanhemmat ovat ottaneet velkaa kun me ei enää saada
- Miten me tästä voidaan ikinä selvitä?
- Me ollaan varmaan pahin tapaus
- Joskus tuntuu että ei voi hengittää, se tuntuu ihan koko kehossa se ahdistus
- Me vaan nykyisin riidellään kaikesta, rahasta ja elämästä
- Kaikki tuntuu merkityksettömältä
- Ei tästä voi puhua kellekään   -Kukaan ei voi meitä auttaa
- Me ollaan epäonnistuttu kaikessa

Mistä tällaiset ajatukset ihmiselle syntyvät?

- Kyseessä voi olla joko tunne tai kokemus jostain negatiivisesta
- Elämänhallinta on tärkeää meille jokaiselle, pelko sen menettämisestä tai sen järkkymisestä huojuttaa turvallisuutta
- Voi esiintyä psyykkisenä oireiluna tai sitten jopa fyysisinä oireina
- Herättää vaistot ja aistit äärimilleen, tämä on kuormittavaa
- Nykyisin sosiaalinen media ja uutisointi ovat omiaan ruokkimaan tällaisia asioita
- Ihminen ei syntyjään ajaudu ajattelemaan kaikesta näköalattomasti ja negatiivisesti
- Negatiivinen ajattelu voi olla myös itsensä suojelemista totuudelta

Pohjois-Savossa vastaan tullutta

- Tilakäyntejä noin 120 elokuusta 2016
- Kymmeniä tiloja, joiden asiat edelleen kesken
- Viljelijöiden kanssa työskentelee lukuisa joukko eri alojen asiantuntijoita, yhteistyötahoja on kertynyt 3 A4-verran.
- Muutama kuolemantapaus
- Talousvaikeuksissa painivia tiloja kaikista noin 100.
- Osa ajautuu kriisiin yllättäen, osalla haasteet joko elämänhallinnan tai talouden osalta jatkuneet jo vuosia. Usein nämä kulkevat käsi kädessä
- Yllättävää on, että useilla tiloilla on meijeritili miinuksella
- Pankkivelat ovat viimeisimpiä mitä jätetään Savossa hoitamatta

Pohjois-Savon tilojen haasteita

- ▶ Tiloilla ilmenee: päihde-, peli-, seksiriippuvuutta, itsetuhoisuutta, lähisuhdevälivaltaa, osattomuutta, mielenterveysongelmia psyykkisistä sairauksista tilapäisiin mielenterveyden häiriöihin, sairaalloista mustasukkaisuutta, lasten riippuvuusongelmia, lasten käyttäytymishäiriöitä, kuolemaan johtavaa sairautta tai äkillinen menehtyminen tapaturmaisesti, muuten sairauksia jotka rajoittavat työkykyä ja aiheuttavat päivittäisiä kipuja, lastensuojeluasiakkuuksia, hyväksikäyttöä taloudellisesti, uusavuttomuutta, lievää kehitysvammaisuutta, uupumusta, parisuhteen kriisejä, talousvaikeuksia joko kannattamattoman yritystoiminnan tai hallitsemattoman yksityistalouden saralla, liian optimistisia talouslaskelmia, virheitä verotuksessa ja kirjanpidossa, liian tiukkoja lainanmaksuohjelmia, vuorovaikutusongelmia yrittäjien välillä, työpaikkakiusaamista, kaikkea mitä ihmiselämässä voi tapahtua.

Pohjois-Savossa vastaan tullutta

- ▶ Useilla tiloilla verot ja Myelit kiertävät ulosoton kautta
- ▶ Rästilaskuja 3000-100 000 riippuen tilasta
- ▶ Velkaantumiskierre syvenee, usein pankista joustot lopussa, realisoinnit edessä mikäli niitä ei ole jo tehty
- ▶ Yrityssaneerauksesta ja yksityishenkilön velkasaneerauksesta viljelijöillä heikot tiedot, usein myös väärää tietoa
- ▶ Toimeentulotuen hakeminen on myös liikkuva urbaanilegenda... Somesta saa lukea kuinka sitä ei voi saada jos on omaisuutta. **TÄMÄ ON VÄÄRÄ KÄSITYS!** Tilapäisesti toimeentulotukea voi saada, katsotaan aina tapauskohtaisesti
- ▶ Lopettavat tilat eivät tiedä jatkomahdollisuuksista ja etuuksista kovinkaan hyvin

Miten kohdata vaikeuksissa oleva viljelijä?

- Kohtaamme roolimme mukaisesti viljelijät eri ympäristössä, asema tai status luo ennakoasetelman kohtaamiselle. Ainakin meidän omassa ajattelussamme
- Kun olet tilanteessa, jossa tiedät käsiteltävän vaikeita asioita, varmista että tukalassa tilanteessa oleva ihminen kokee olevansa turvassa (tila, paljonko ihmisiä paikalla, ketä he ovat, onko viljelijä aiemmin tuttu vai kyseessä ensi kohtaaminen, vältetään syyttävä-syytetty asetelmaa)
- Mikäli tiedät ennalta päihdeongelmasta, varmista aisteillasi että henkilö on selvä. Päihtyneen henkilön kanssa ei voi tehdä suunnitelmia eikä päätöksiä
- Mikäli kyseessä on henkilö, jolla on akuutti mielenterveysongelma, varmista että keskustelunne on ymmärrettävä, mahdollisesti myös puolueettomassa asemassa oleva henkilö mukana
- **Mikä vuorovaikutuksessa rikkoutuu, sen voi vuorovaikutuksessa korjata**

Lisää kohtaamisesta

- Me olemme kaikki vain ihmisiä. Tulee muistaa että vaikka me työssämme näemme joka päivä mitä erilaisimpia asioita, henkilölle kokemus on aina ainutlaatuinen.
- Asioihin liittyy usein epäonnistumisen ja häpeän tunteita, joskus surua tai käsittelemättömiä traumoja
- Voit auttaa itse omalla käytökselläsi toista tekemällä tilanteesta luontevan ja aidosti kuuntelemalla myös luotettavan kuvan
- Sinun ei tarvitse pystyä kertomaan kaikkia oikeita ratkaisuja juuri sillä hetkellä, ystävällinen ja rehellinen puhe ovat avaimia ihmisten kanssa toimittaessa
- Älä koskaan anna turhaa toivoa

Entä jos en halua kuulla kaikkea

- ▶ Joskus joudumme tilanteeseen, jossa henkilö kertoo meille jotain sellaista, mitä joko emme olisi halunneet tietää tai emme ole valmiita kuuntelemaan
- ▶ Anna kuitenkin ihmisen puhua hetki, jonka jälkeen voit kertoa ettet ole oikea henkilö tähän asiaan mutta tiedät että apua on saatavilla
- ▶ **TÄMÄN JÄLKEEN ON TÄRKEÄÄ KERTOAA KUKA HENKILÖ VOI AUTTAA**
- ▶ Anna yhteystiedot, voit jopa auttaa yhteydenotossa, mikäli tilanne on sellainen
- ▶ Tällä hetkellä MTK:n ja muiden järjestöjen hyvinvointihankkeiden ja Melan Välitä Viljelijästä-hankkeiden kautta voi saada apua vaikeisiin asioihin kautta Suomen.
- ▶ Voit pyytää lupaa antaa asiakkaan yhteystiedot suoraan hankehenkilölle, joka ottaa yhteyttä tai ehdottaa yhteispalaveria, mikäli tunnet että oma osaamisesi ei riitä tai kannat huolta viljelijän tilanteesta
- ▶ Meillä hankehenkilöillä on kattava verkosto ammattilaisia ja työkaluja käytettävissä

Entä jos asiakas kieltäytyy yhteistyöstä tai avusta

- Koskaan yksikään ehdotus avun hakemisesta ei ole turha. Yleensä viljelijä ottaa yhteyttä tai suostuu antamaan yhteystietonsa useiden ehdottajien jälkeen. Tärkeintä on saada ajatus takaraivoon että apua löytyy
- Usein ihminen kokee että hän on saanut apua pelkästään jo siitä, että jollakin on ollut aikaa kuunnella häntä tuomitsematta
- Mikäli huolen kynnyks ylittyy, mieti voitko jättää asiaa asemasi varjolla ilmoittamatta kenellekään. Joskus on tilanteita, mihin apua täytyy antaa vaikka viljelijä kieltäytyisikin
- Tärkeintä on että olet yrittänyt
- Avun tarjoamiseen harjaantuu, toisto tekee mestarin
- Kaikkia ei yksinkertaisesti vain voi auttaa

Mitä meidän tulisi tehdä yhdessä paremmin ettei työ olisi vain tulipalojen sammuttamista?

- Meidän viljelijöiden parissa työskentelevien tulisi lisätä yhteistyötä ja oppia tuntemaan toisiamme paremmin
- Varhainen puuttuminen on tärkeää, huolestutaan ja tuodaan huoli ajoissa esille mikäli jotain hälyttäviä merkkejä on ilmassa
- Ennalta ehkäisy avainasemassa, tuetaan henkilöitä silloin kun jaksaminen on vielä hyvällä tolalla, uupunut ihminen ei jaksakaan välttämättä tarttua mihinkään
- Otetaan tilan asiat kokonaisuutena huomioon ja hyvä tapa on kysyä kuulumiset nähdessä. Älä kuitenkaan kysy, mikäli et ole valmis kuuntelemaan ja tarjoamaan apua
- Lisätään viljelijöiden tietoisuutta eri mahdollisuuksista ja hoidetaan jokainen oma työme vastuullisesti. Hankala tai haastava asiakas ei välttämättä ole sitä miltä vaikuttaa. Taustalta paljastuu usein inhimillinen syy.

Älä jää itse yksin

- ▶ Aidolla läsnä olemisella ja kuuntelemisella altistut itse
- ▶ Kannattaa tutkiskella itseään ja omia rajojaan, paljonko olen valmis vastaanottamaan asioita. Ihmisillä on erilainen tapa käsitellä asioita ja työn tarkoituksena ei ole että uuvut toisten ihmisten ongelmien äärellä
- ▶ Voit miettiä läheisiä ihmissuhteitasi, oletko se joka kuuntelee sujuvasti, lohduttaa ja auttaa vai jähmetytkö paikoillesi ja jäät pitkäksi aikaa murehtimaan kuulemaasi
- ▶ Mikäli omassa elämässäsi on suuria mullistuksia menossa, olet herkempi myös muiden asioihin uppoutumiselle
- ▶ Kehittele itsellesi joku sopiva tapa miten voit jättää työt mielestäsi ennen kotiin menoa
- ▶ Mikäli sinulla on mahdollisuus jutella työkaverillesi tapauksista, ota siitä tapa käydä tapaamiset läpi. Useampi ihminen näkee myös enemmän

Mistä voit löytää auttavia tahoja:

- <https://www.mela.fi/fi/tyohyvinvointi/valita-viljelijasta/yhteystiedot>
- Hankehenkilöstöllä on mahdollisuus hakea viljelijän kanssa ostopalvelusitoumusta (500 euroa/viljelijä) joko henkiseen, taloudelliseen tai juridiseen apuun. Taloudelliseen apuun ensisijaisesti Neuvo 2020
- Paikalliset kriisikeskukset, mielenterveysseurat, akuuttityöryhmät, sosiaalitoimi, seurakunta, auttavat puhelimet, Maaseudun Tukihenkilöverkko, joka kunnassa on SoTe-puolella päivystysnumero josta voi kysyä apua
- Kunnan/kaupungin velkaneuvonta, perheasiain neuvottelukeskukset, Väestöliitto, sekä monet muut tahot

Yhteystiedot:

- MTK Pohjois-Savo, toimipiste Kuopiossa ja Iisalmessa
- Niina Suorsa: niina.suorsa@mtk.fi ja 050-3759273
- KIITOS!